

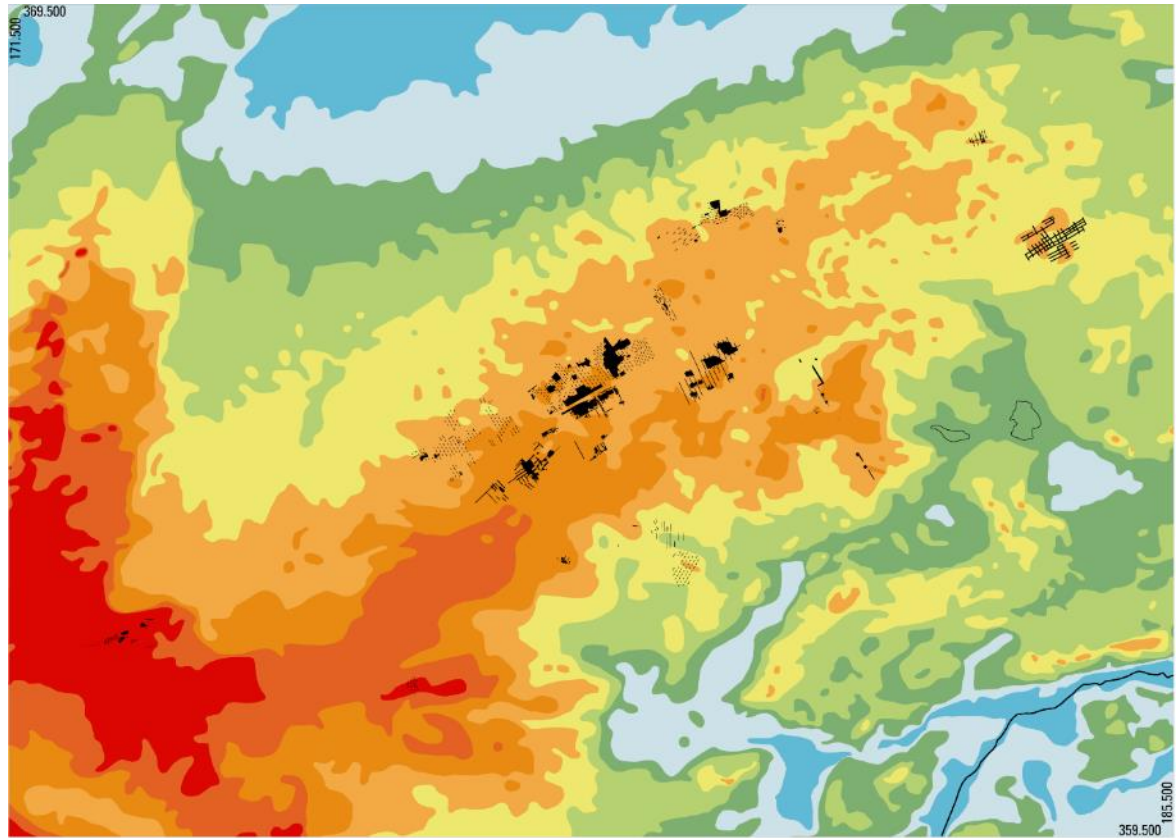
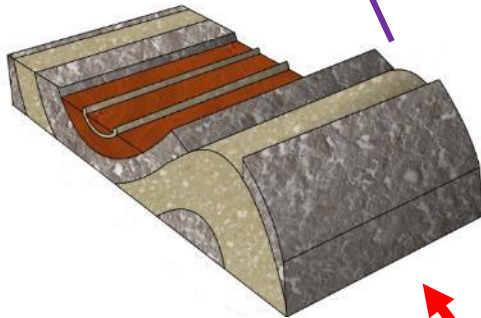
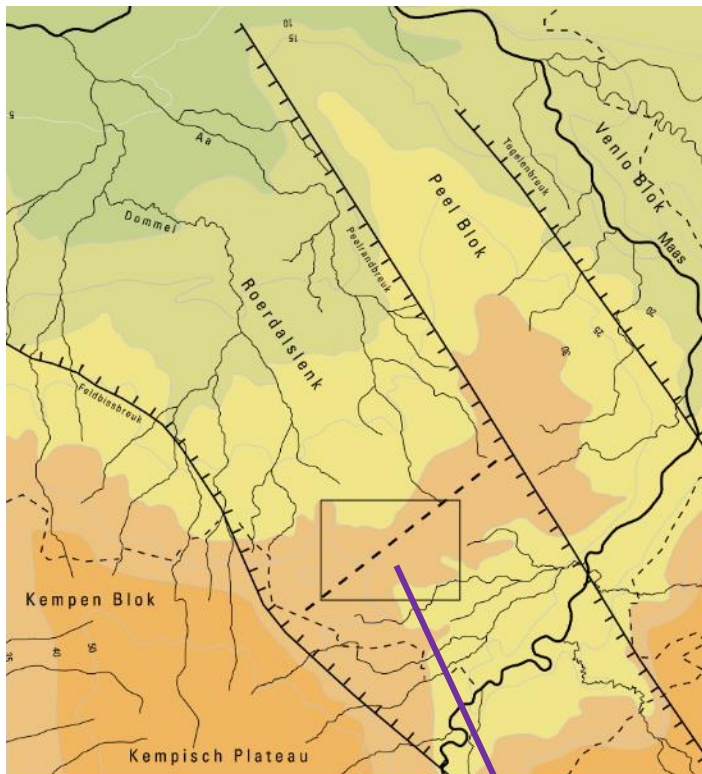
De archeologie van Weert-Nederweert van de prehistorie tot de Middeleeuwen

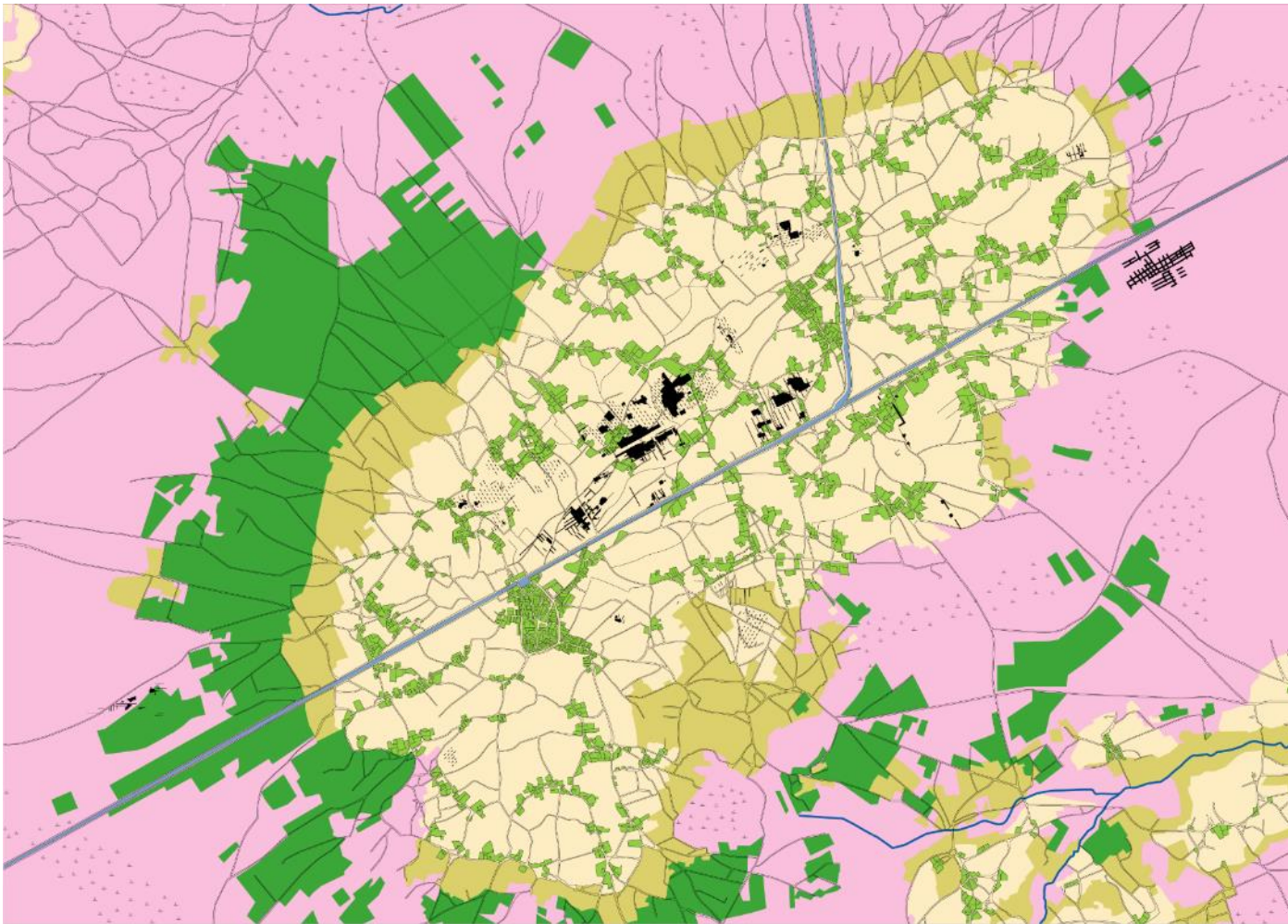
dr. H.A. Hiddink
senior-archeoloog VUhbs, Amsterdam

cursus 'Weerterlogie', 17-02-2016

Geologie

- hooggelegen rug in Roerdalslenk

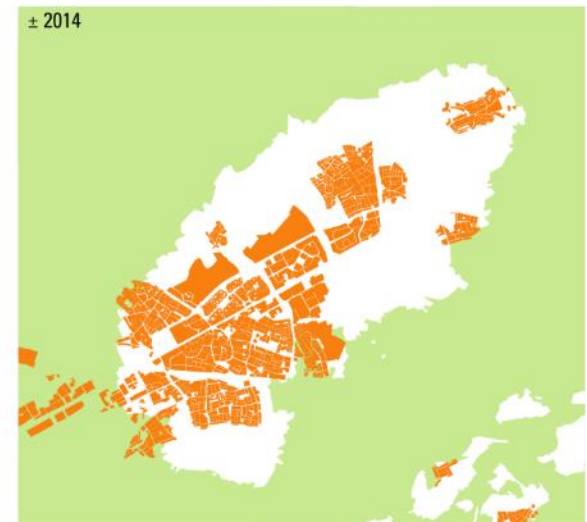
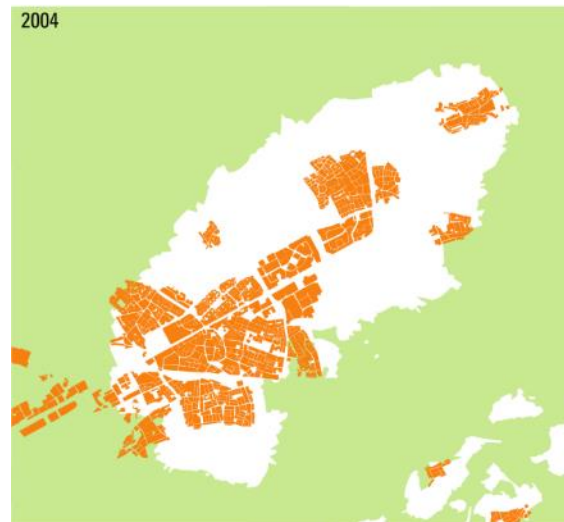
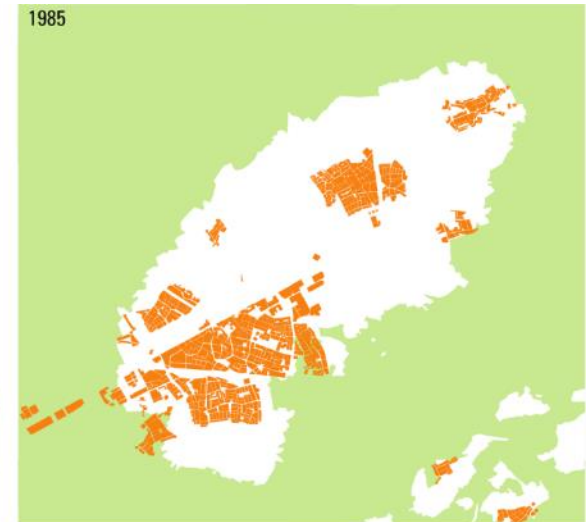
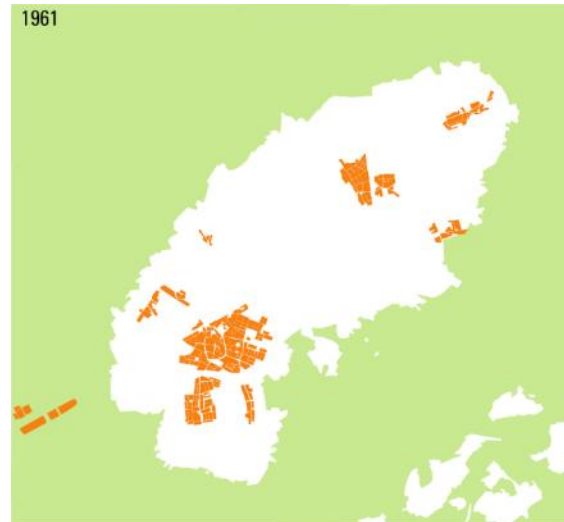
Historische landschap ca. 1830

- kern oude akkercomplexen in lemig dekzand
- 'rafelrand' van post-middeleeuwse ontginningen
- heide (droog en nat) in hoge of juist lage arealen

Archeologisch onderzoek

- tot ca. 1970 (-1994) in de (Boshover)heide
- vanaf 1994 in akkercomplexen kern dekzandeiland

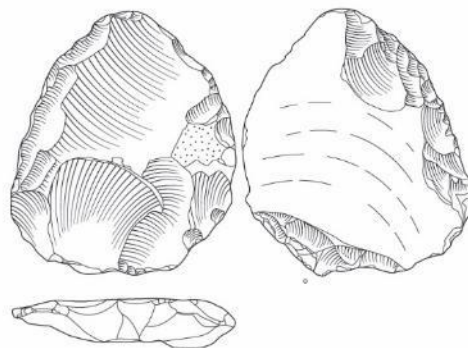
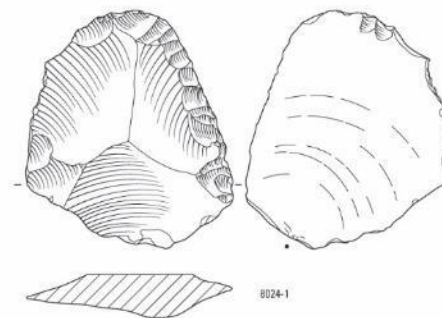
Oude en Midden Steentijd: jager / verzamelaars

Periode			Datering	
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850	
		NT B	1650	
		NT A	1500	
	MIDDELEEUWEN	LATE ME	1250	
		VOLLE ME	1050-1000	
		VROEGE ME	D. OTTOONS/10de eeuw	900
			C. KAROLINGISCH	725
			B. MEROVINGISCH VROEG	525
			A. MEROVINGISCH VROEG	450
ROMEINSE TIJD		LAAT	270	
	MIDDEN	70 na Chr.		
	VROEG	12 voor Chr.		
Prehistorie	IJZERTIJD	LAAT	250	
		MIDDEN	500	
		VROEG	(800)-775	
	BRONSTIJD	LAAT	(1100-) 1050	
		MIDDEN	1800	
		VROEG	2000	
	NEOLITHICUM	LAAT	2850	
		MIDDEN	4200	
		VROEG	5300-4900	
	MESOLITHICUM	LAAT	6500	
		MIDDEN	7500	
		VROEG	9200-8800	
	PALEOLITHICUM	LAAT	35.000 BP	
		MIDDEN	300.000 BP	
		VROEG		

ca. 150.000 – 35.000 jaar geleden
Neanderthalers bij Nederweert?

Meeste vondsten Paleo- en Mesolithicum in 'heide' rond het dekzandeiland

- Sarsven, De Banen, Ecoduct A2, Tungelroysche beek
- grotere vindkans, geen afdekkende akkers
- vennen e.d., meer landschappelijke variatie en dus voedselbronnen

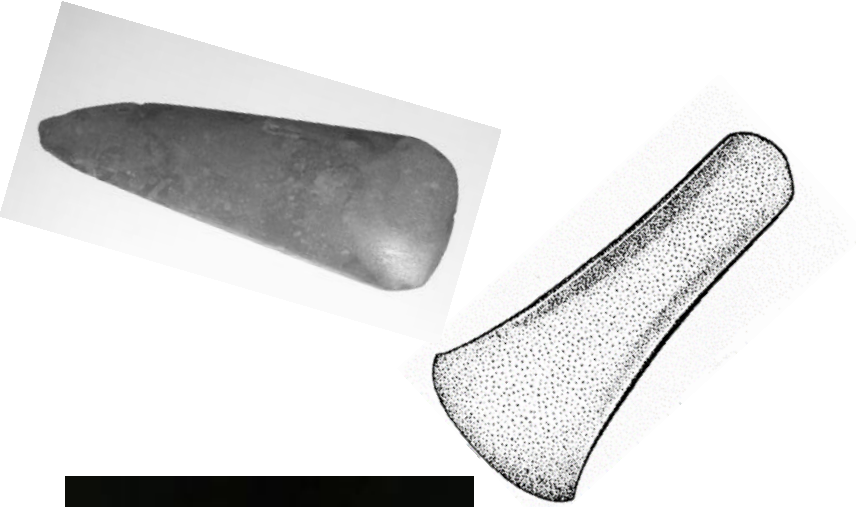
Neolithicum t/m Midden-
Bronstijd: **eerste boeren**

Periode			Datering
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850
		NT B	1650
		NT A	1500
	MIDDELEEUEWEN	LATE ME	1250
VOLLE ME		1050-1000	
VROEGE ME		D. OTTOONS/10de eeuw	900
		C. KAROLINGISCH	725
		B. MEROVINGISCH VROEG	525
		A. MEROVINGISCH VROEG	450
		ROMEINSE TIJD	LAAT
MIDDEN	70 na Chr.		
VROEG	12 voor Chr.		
Prehistorie	IJZERTIJD	LAAT	250
		MIDDEN	500
		VROEG	(800)-775
	BRONSTIJD	LAAT	(1100-)1050
		MIDDEN	1800
		VROEG	2000
	NEOLITHICUM	LAAT	2850
		MIDDEN	4200
		VROEG	5300-4900
	MESOLITHICUM	LAAT	6500
		MIDDEN	7500
		VROEG	9200-8800
	PALEOLITHICUM	LAAT	35.000 BP
		MIDDEN	300.000 BP
		VROEG	

weinig vondsten uit
Neolithicum – Midden-Bronstijd

in vergelijking met de vele grafheuvels en
bronsvondsten uit de Brabantse Kempen

Late Bronstijd –
Vroege IJzertijd:
urnenveldentijd

Periode			Datering	
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850	
		NT B	1650	
		NT A	1500	
	MIDDELEEUWEN	LATE ME	1250	
		VOLLE ME	1050-1000	
		VROEGE ME	D. OTTOONS/10de eeuw	900
			C. KAROLINGISCH	725
			B. MEROVINGISCH VROEG	525
			A. MEROVINGISCH VROEG	450
ROMEINSE TIJD			LAAT	270
	MIDDEN	70 na Chr.		
	VROEG	12 voor Chr.		
Protohistorie	IJZERTIJD	LAAT	250	
		MIDDEN	500	
		VROEG	(800)-775	
	BRONSTIJD	LAAT	(1100-)1050	
		MIDDEN	1800	
		VROEG	2000	
	NEOLITHICUM	LAAT	2850	
		MIDDEN	4200	
		VROEG	5300-4900	
	MESOLITHICUM	LAAT	6500	
		MIDDEN	7500	
		VROEG	9200-8800	
	PALEOLITHICUM	LAAT	35.000 BP	
		MIDDEN	300.000 BP	
		VROEG		

urnenvelden

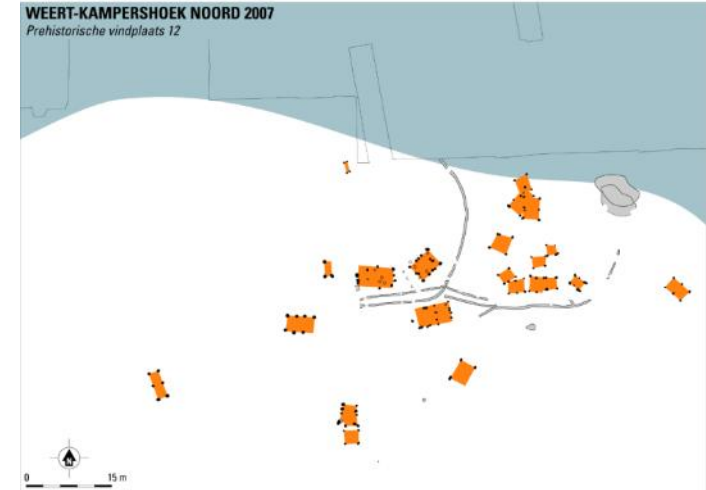
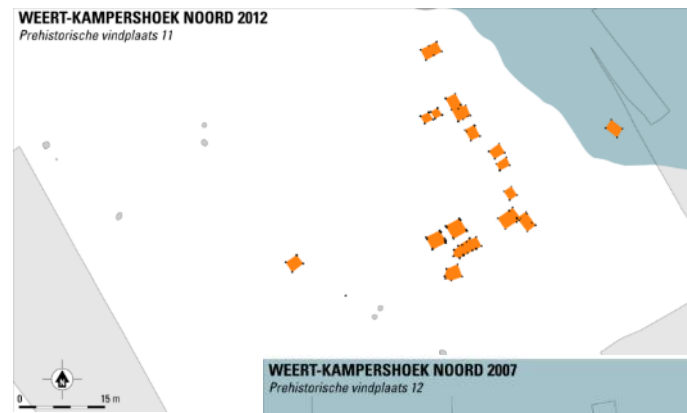
- Boshoverheide
- ook Weert-Raak, Nederweert-Eind
- crematies los of in urnen
- grafheuvels in akkers niet bewaard
- langbed Raak 180 m lang!

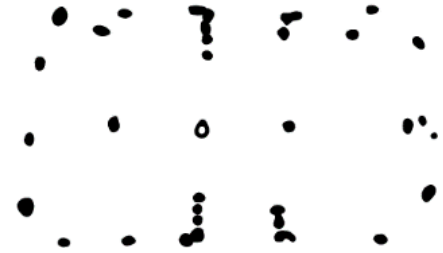
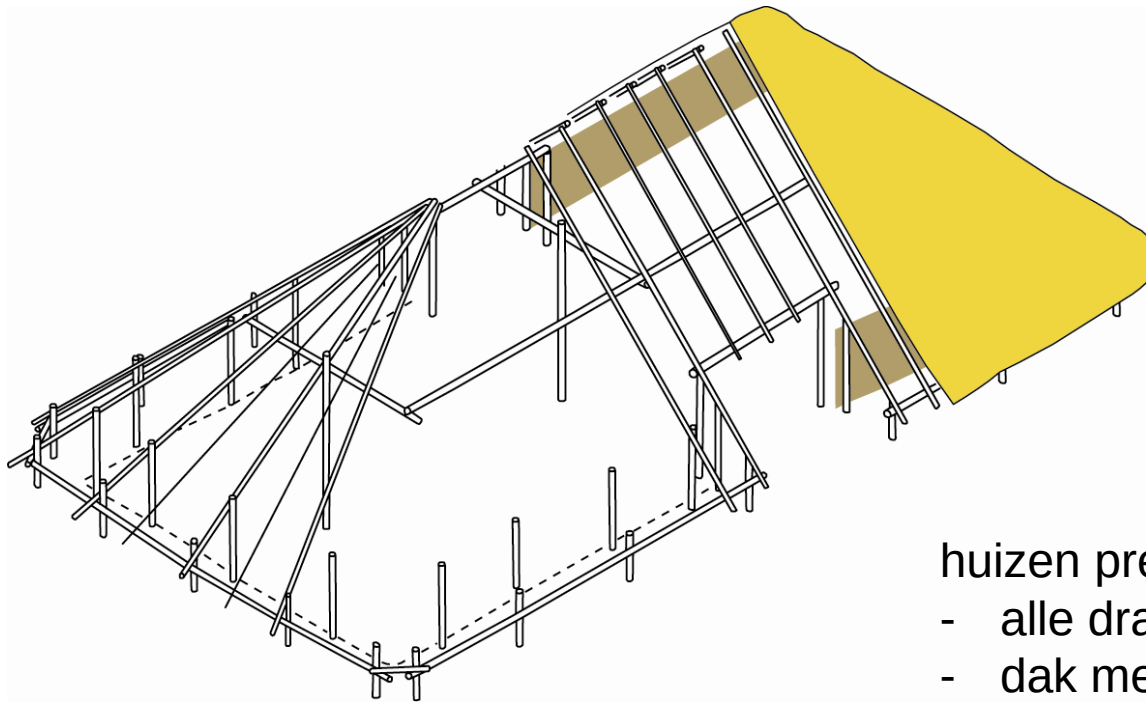
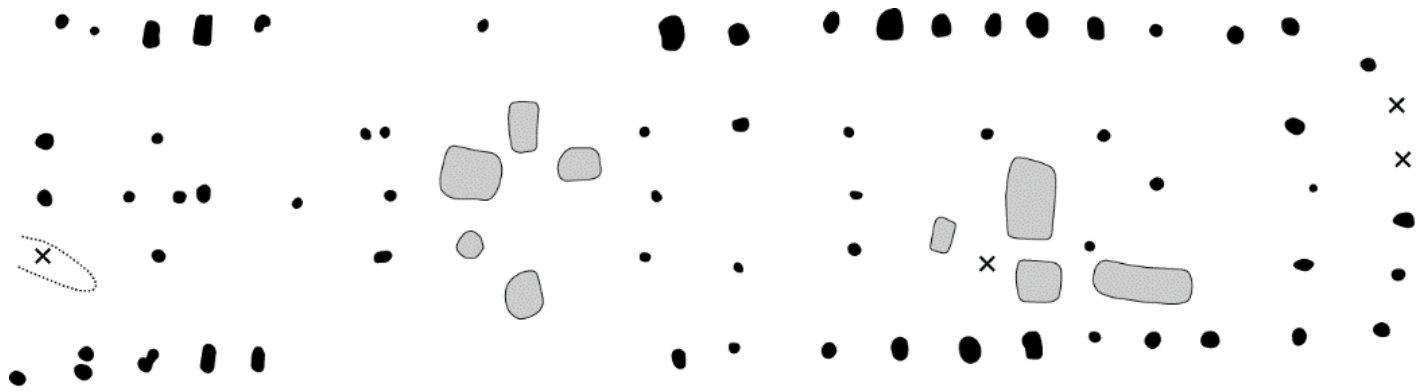

Urnenveldentijd

- akkerbouw in enorme 'celtic fields' (Nederweert-Gebleektendijk!)
- erven 'zwerven' door akkercomplex
- veel schuurtjes en kuilen opgegraven
- pas in 2014/2015 eerste huizen

huizen prehistorie (en lang daarna)

- alle dragende delen van hout
- dak met stro of riet
- vlechtwerkwanden met leem besmeerd
- mens en vee onder één dak

Late IJzertijd:
de eeuwen vóór de komst
van de Romeinen

Periode			Datering	
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850	
		NT B	1650	
		NT A	1500	
	MIDDELEEUWEN	LATE ME	1250	
		VOLLE ME	1050-1000	
		VROEGE ME	D. OTTOONS/10de eeuw	900
			C. KAROLINGISCH	725
			B. MEROVINGISCH VROEG	525
			A. MEROVINGISCH VROEG	450
ROMEINSE TIJD			LAAT	270
	MIDDEN	70 na Chr.		
	VROEG	12 voor Chr.		
Protohistorie	IJZERTIJD	LAAT	250	
		MIDDEN	500	
		VROEG	(800)-775	
	BRONSTIJD	LAAT	(1100-)1050	
		MIDDEN	1800	
		VROEG	2000	
	NEOLITHICUM	LAAT	2850	
		MIDDEN	4200	
		VROEG	5300-4900	
	MESOLITHICUM	LAAT	6500	
		MIDDEN	7500	
		VROEG	9200-8800	
	PALEOLITHICUM	LAAT	35.000 BP	
		MIDDEN	300.000 BP	
		VROEG		

nog steeds vooral verspreide boerderijen

- Kampershoek Zuid
- Klein Leuken
- WML-terrein
- Nederweert-Rosveld

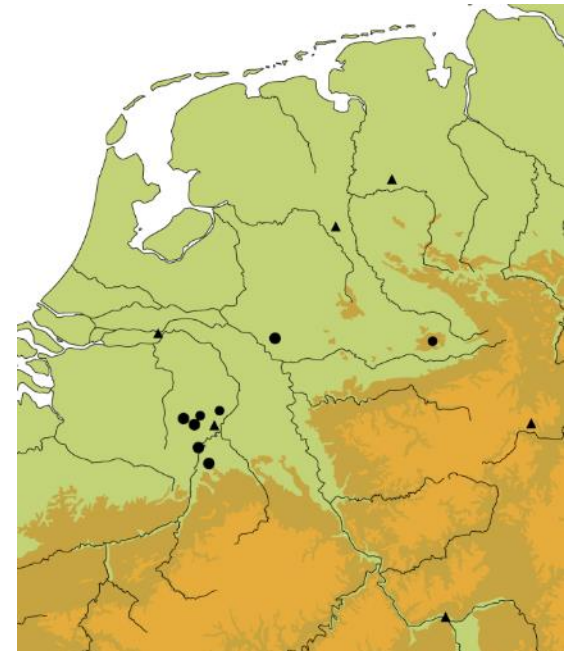
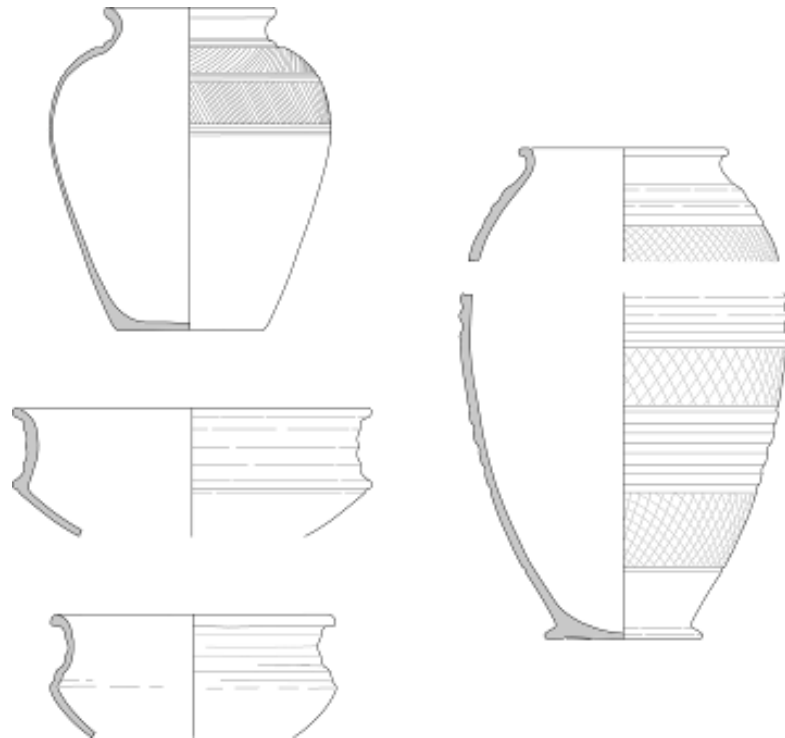
maar ook een bijzondere 'schans' te
Weert-Molenakker (Laarderweg)

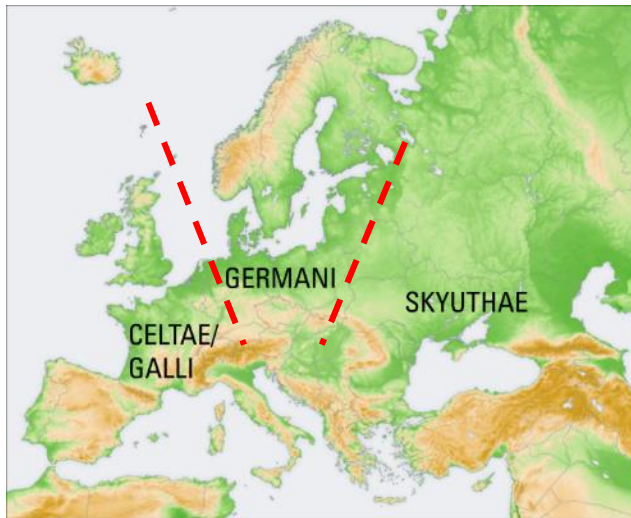
meer 'internationale contacten'
dan men zou vermoeden

- raids van krijgergroepen
- huwelijks- en verdragsrelaties
- migraties 'stammen'

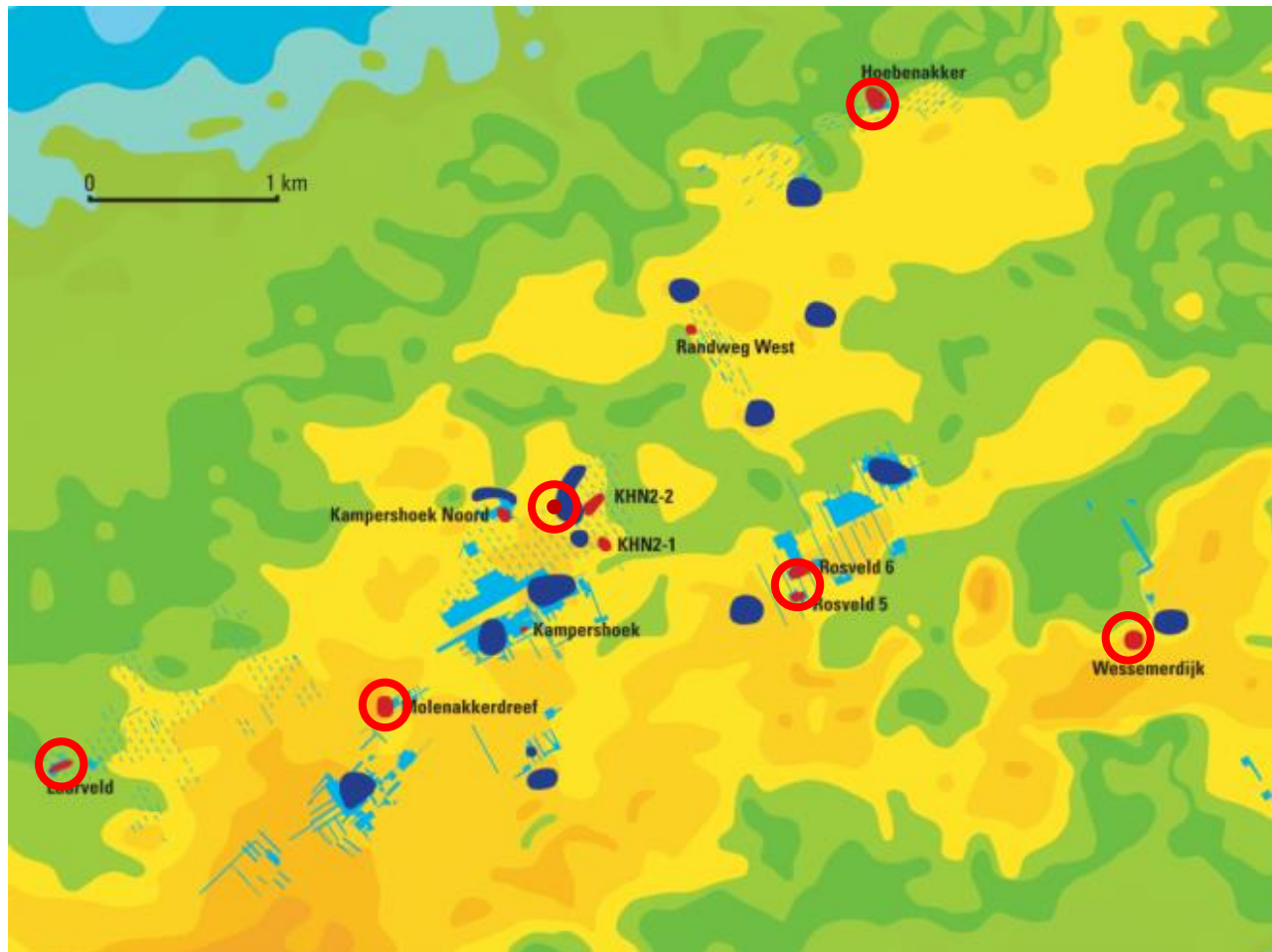

Kelten en Germanen als grote 'stammenblokken'
 zijn inventies van klassieke auteurs, vgl. 'Indianen'

Late IJzertijd, vanaf ca. 250/200 voor Chr. verschillende grafvelden

- Weert-Laarveld
- Molenakkerdreef
- Kampershoek Noord II/7
- Nederweert-Rosveld 5/6
- Wessemerdijk
- Hoebenakker

voor Nederland uniek inzicht materiële cultuur Late IJzertijd

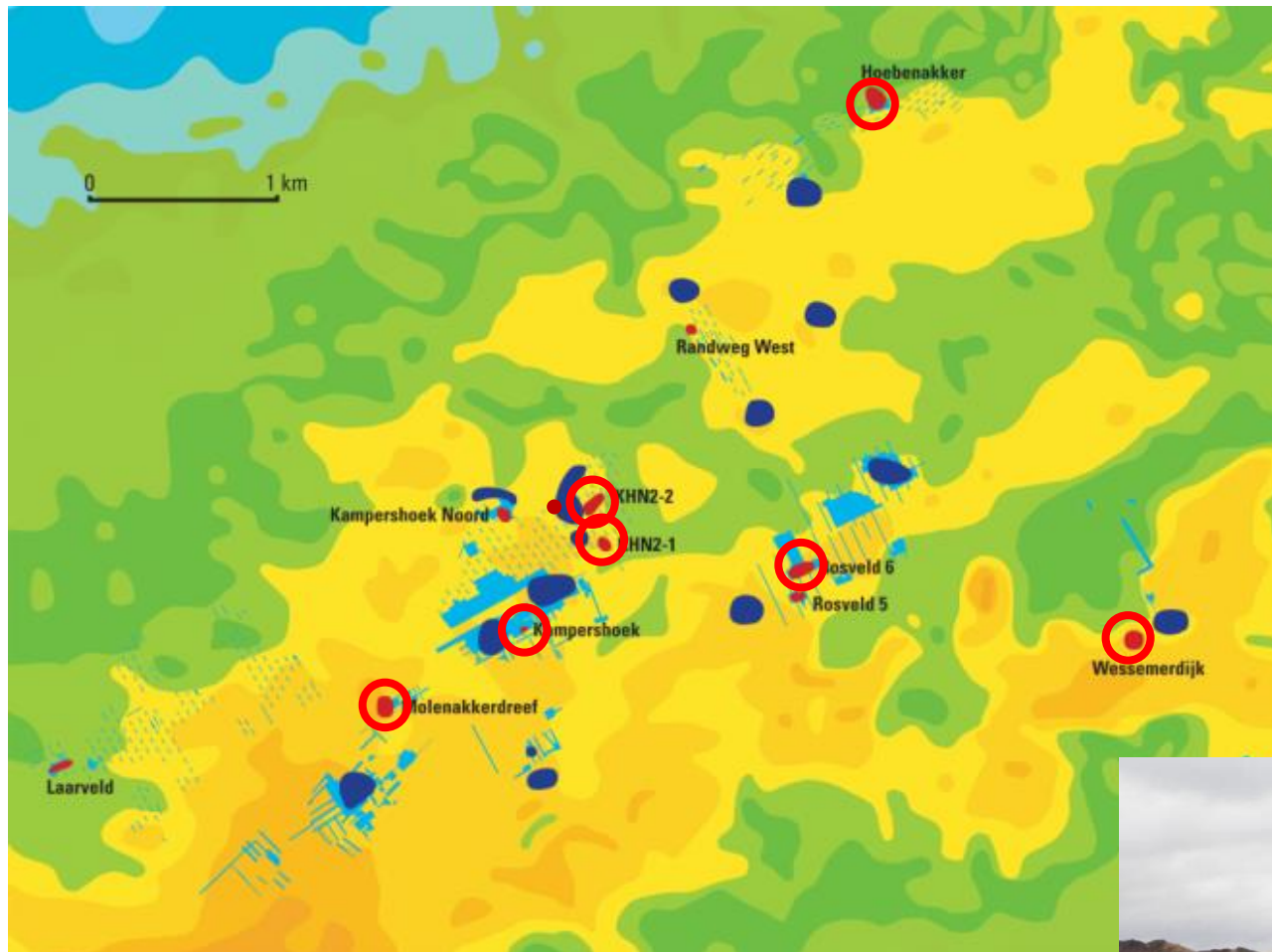

Romeinse tijd:
periferie van een wereldrijk

Periode				Datering	
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd		1850	
		NT B		1650	
		NT A		1500	
	MIDDELEEUWEN	LATE ME		1250	
		VOLLE ME		1050-1000	
		VROEGE ME	D. OTTOONS/10de eeuw		900
			C. KAROLINGISCH		725
			B. MEROVINGISCH VROEG		525
			A. MEROVINGISCH VROEG		450
ROMEINSE TIJD			LAAT		270
	MIDDEN		70 na Chr.		
	VROEG		12 voor Chr.		
Protohistorie	IJZERTIJD	LAAT		250	
		MIDDEN		500	
		VROEG		(800)-775	
	BRONSTIJD	LAAT		(1100-)1050	
		MIDDEN		1800	
		VROEG		2000	
	NEOLITHICUM	LAAT		2850	
		MIDDEN		4200	
		VROEG		5300-4900	
	MESOLITHICUM	LAAT		6500	
		MIDDEN		7500	
		VROEG		9200-8800	
	PALEOLITHICUM	LAAT		35.000 BP	
		MIDDEN		300.000 BP	
		VROEG			

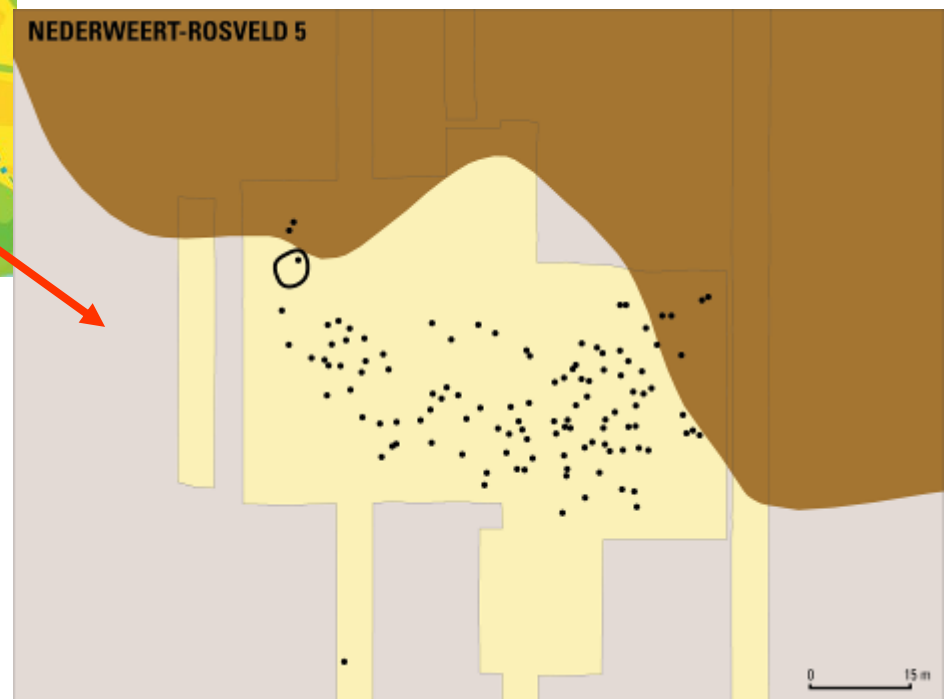
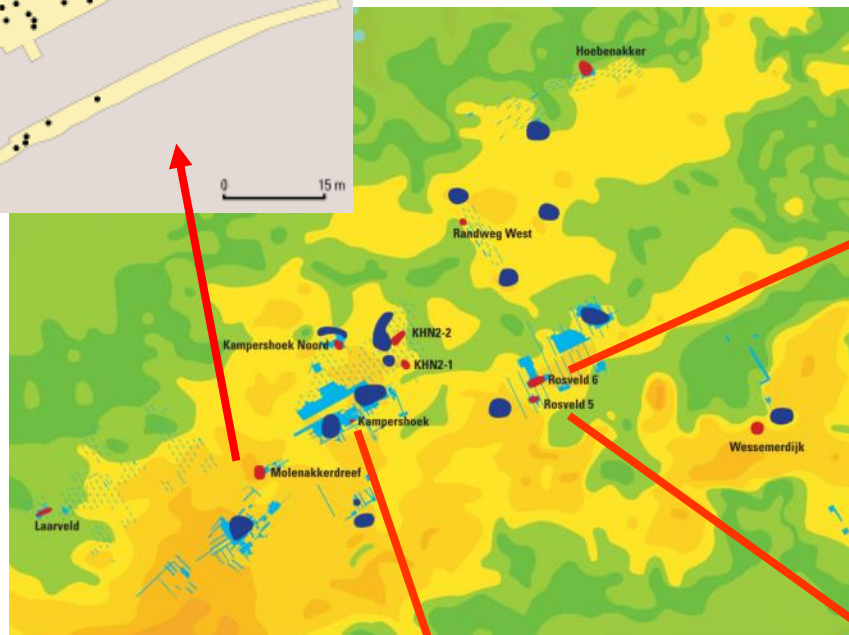
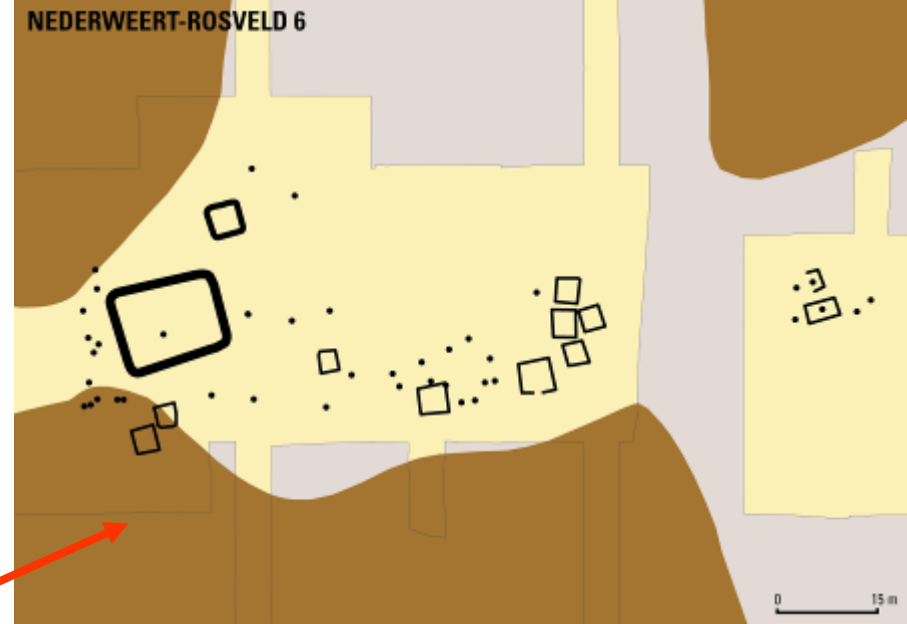

Romeinse tijd, 0-270 na Chr. nog meer grafvelden

- Molenakkerdreef
- Kampershoek Noord II/1-2
- Nederweert-Rosveld 6
- Wessemerdijk
- Hoebenakker

- graven
- alleen crematie
  - crematie en brandstapelresten
  - soms compleet aardewerk

meer voorbeelden van graven:
Weert-Kampershoek II/2

Romeinse munten
glazen kom

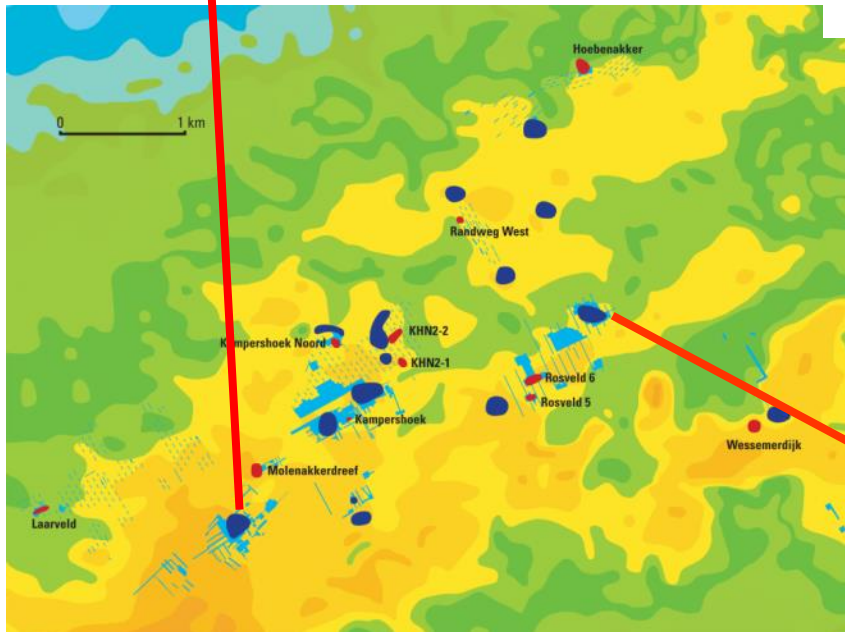

kraal
mesjes

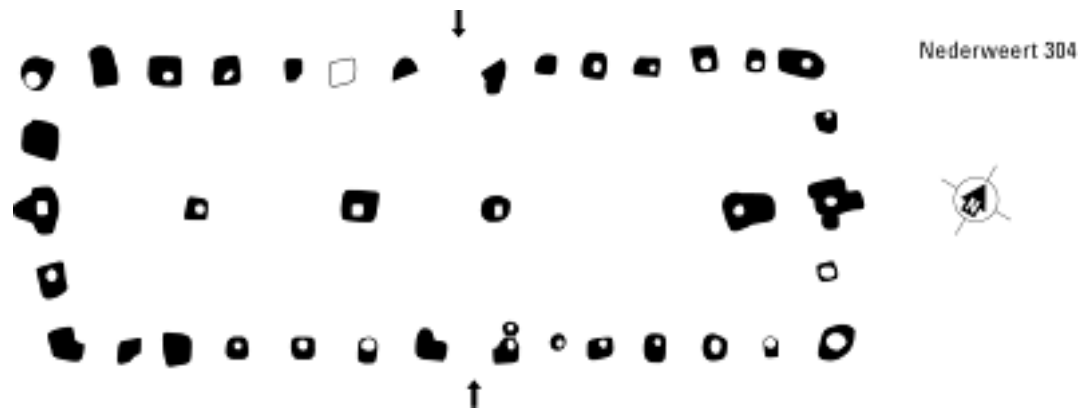

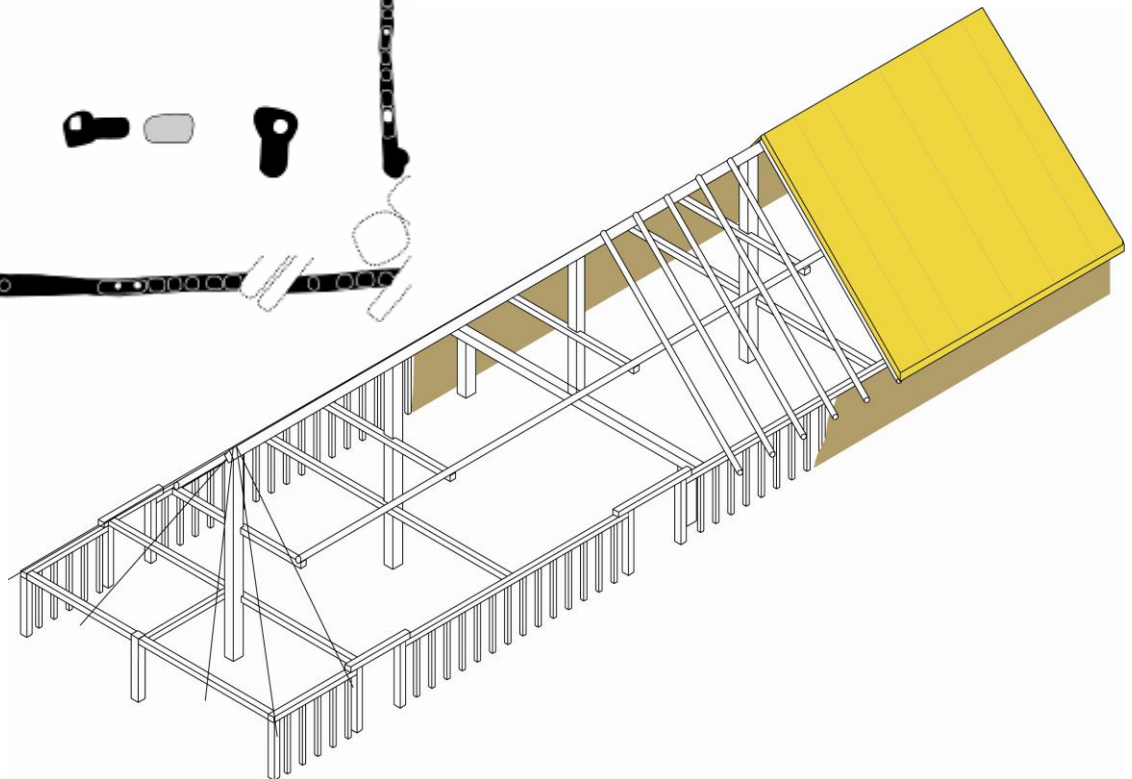
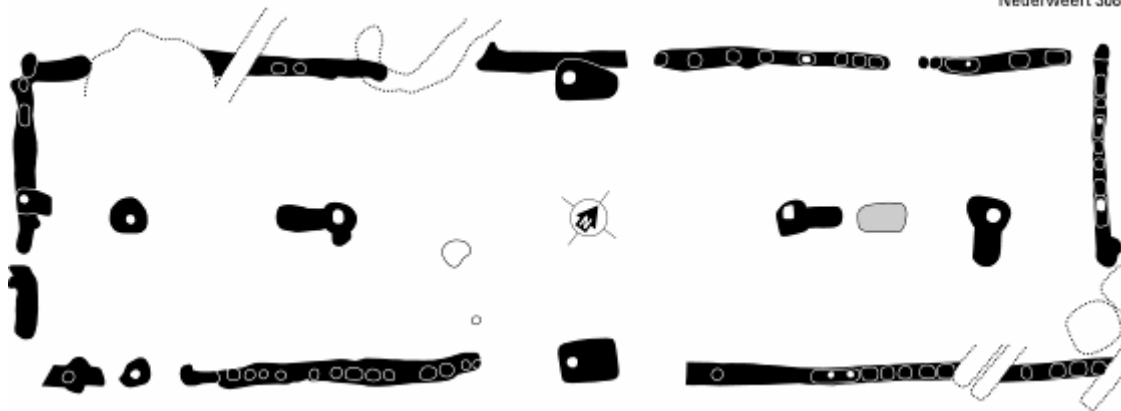
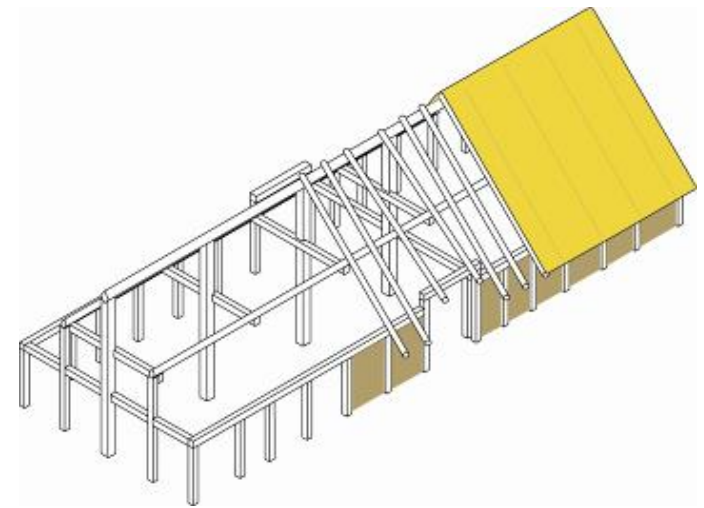
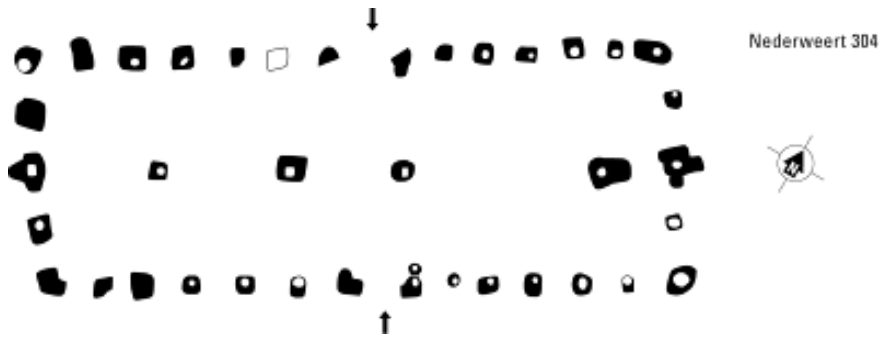

alle Romeinse nederzettingen hebben
huizen in houtbouw
geen villas - villalandschap

per nederzetting
ca. 20 huizen (2-3 gelijktijdig)
van het
Alphen-Ekeren type

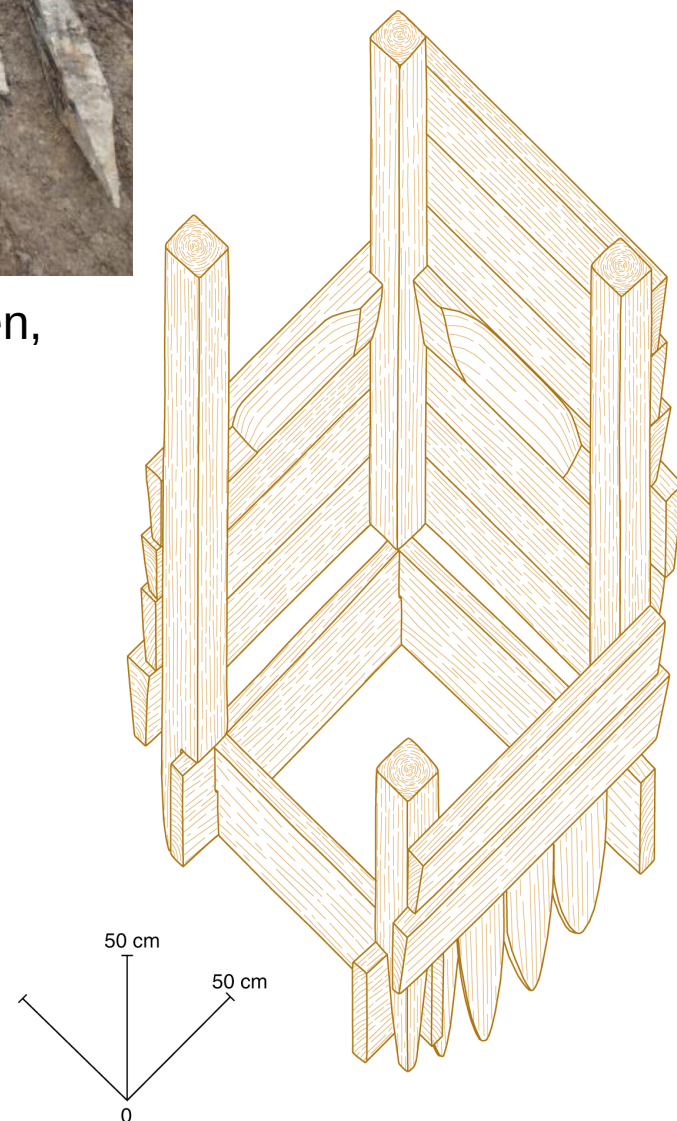
voorbeelden van huis uit

- late 1ste/2de eeuw na Chr.
- 3de eeuw na Chr.

Romeinse waterputten,
vierkant/eiken
dendrochronologie

geïmporteerde goederen

- aardewerk (Frankrijk, Duitsland)
- wijn, olijfolie (Italië, Spanje)
- maalstenen (Eifel)

- Latijn lezen en schrijven
- 'Romeinse' gebruiken
- via dienst leger

laat-Romeinse tijd:
'Dark Ages'

Periode			Datering	
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850	
		NT B	1650	
		NT A	1500	
	MIDDELEEUWEN	LATE ME	1250	
		VOLLE ME	1050-1000	
		VROEGE ME	D. OTTOONS/10de eeuw	900
			C. KAROLINGISCH	725
			B. MEROVINGISCH VROEG	525
			A. MEROVINGISCH VROEG	450
ROMEINSE TIJD			LAAT	270
	MIDDEN	70 na Chr.		
	VROEG	12 voor Chr.		
Protohistorie	IJZERTIJD	LAAT	250	
		MIDDEN	500	
		VROEG	(800)-775	
	BRONSTIJD	LAAT	(1100-)1050	
		MIDDEN	1800	
		VROEG	2000	
	NEOLITHICUM	LAAT	2850	
		MIDDEN	4200	
		VROEG	5300-4900	
	MESOLITHICUM	LAAT	6500	
		MIDDEN	7500	
		VROEG	9200-8800	
	PALEOLITHICUM	LAAT	35.000 BP	
		MIDDEN	300.000 BP	
		VROEG		

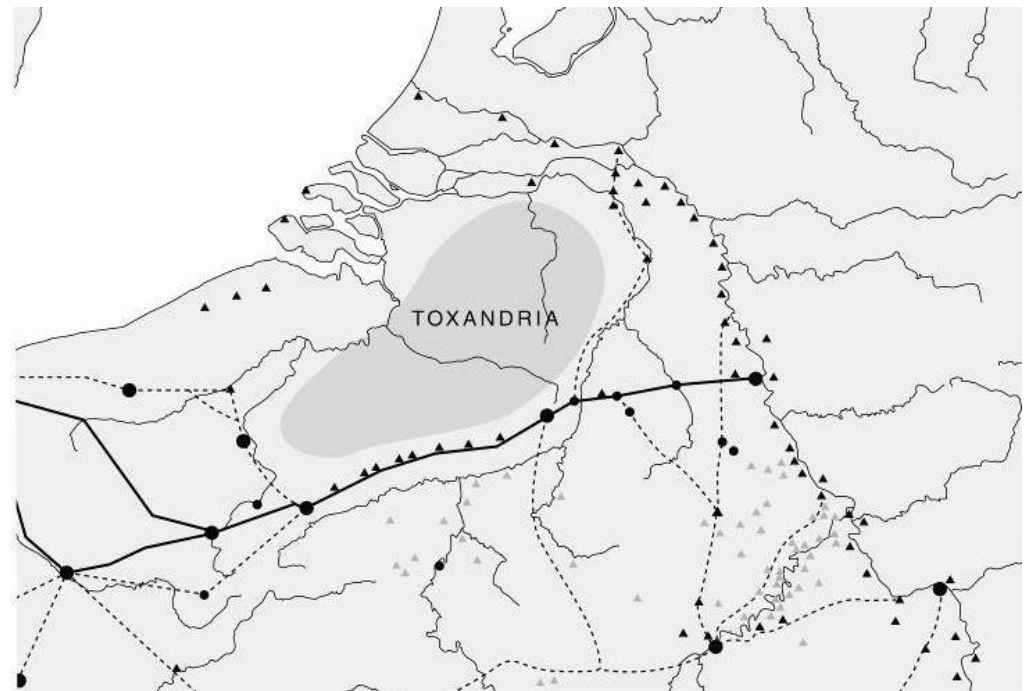

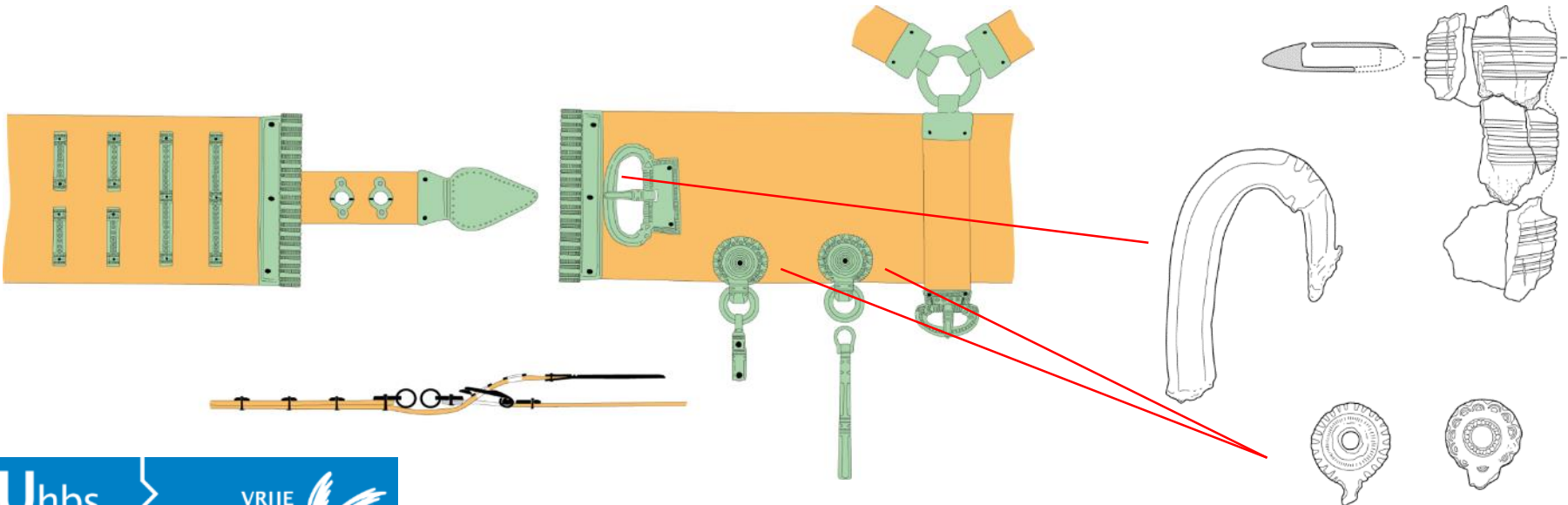

einde Romeinse bewoning Zuid-Nederland en aangrenzend Vlaanderen

- ca. 260 / 270 na Chr.
- overheid heeft problemen in allerlei provincies
- Germaanse plundertochten

hier en daar kleinschalige en tijdelijke
bewoning; grafveld Nederweert-Randweg W

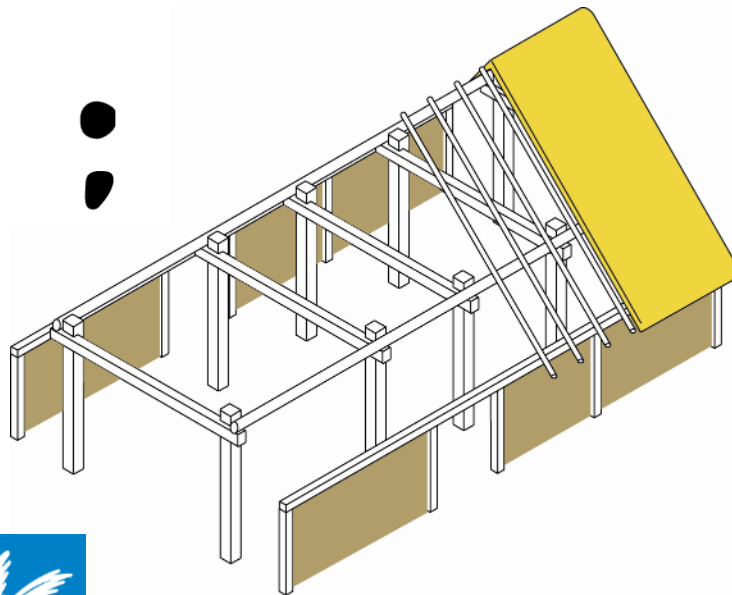
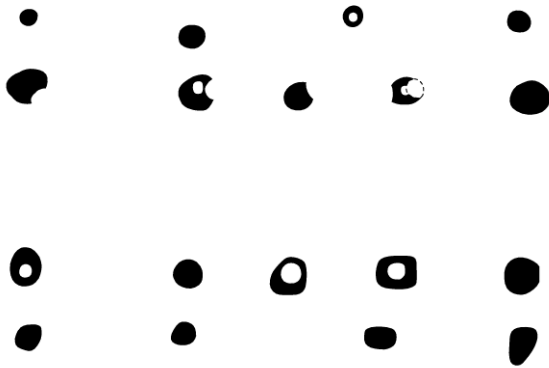
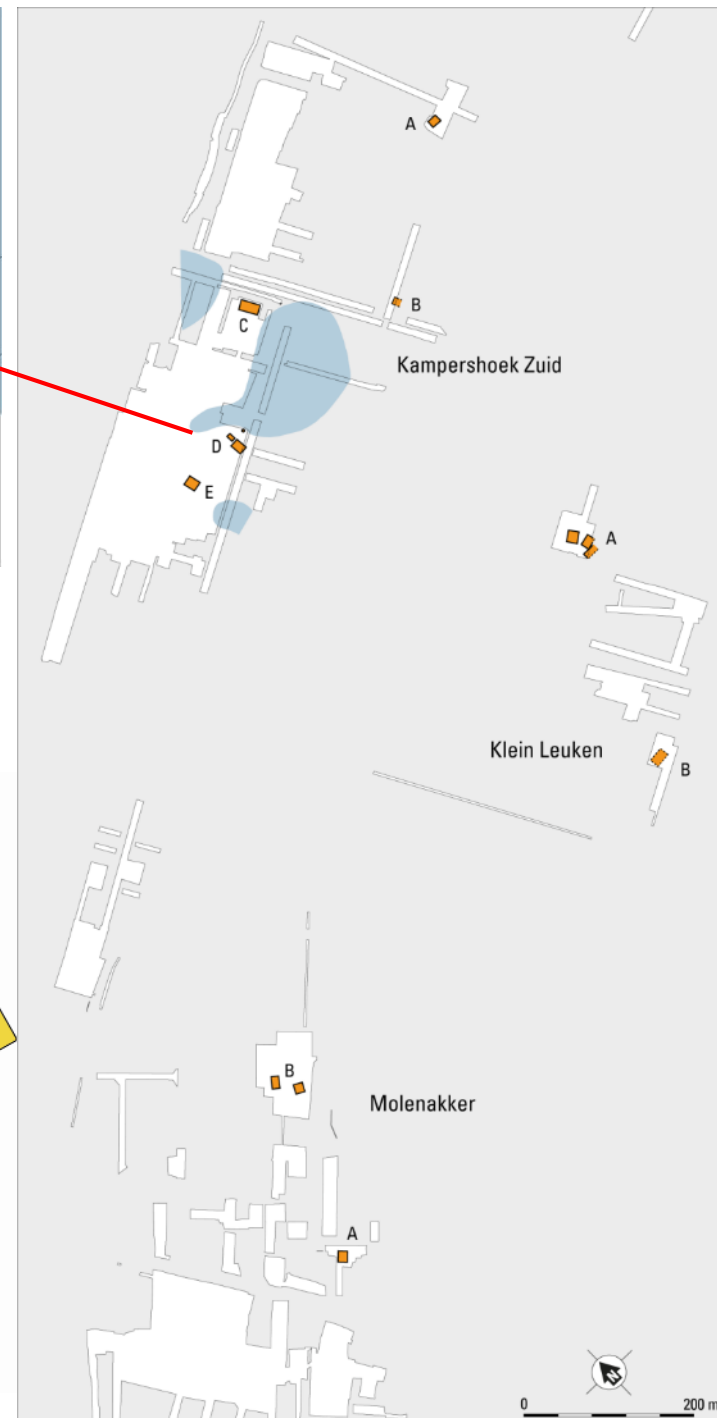
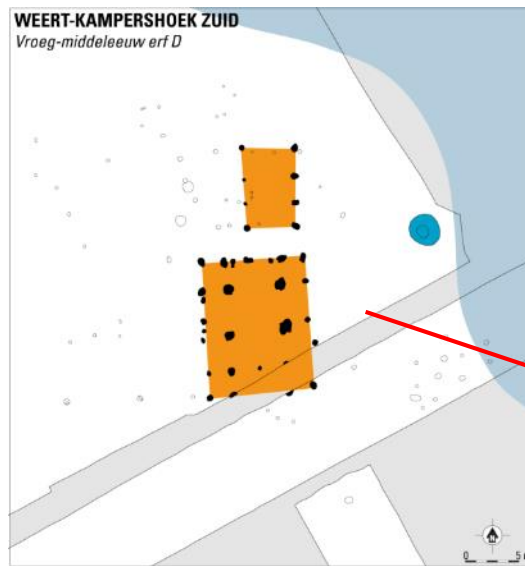
Middeleeuwen:
de archeologie van boeren-
bedrijven in een wereld van
edelen en monniken

Periode			Datering
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850
		NT B	1650
		NT A	1500
	MIDDELEEUVEN	LATE ME	1250
		VOLLE ME	1050-1000
		D. OTTOONS/10de eeuw	900
		C. KAROLINGISCH	725
		B. MEROVINGISCH VROEG	525
		A. MEROVINGISCH VROEG	450
Protohistorie	ROMEINSE TIJD	LAAT	270
		MIDDEN	70 na Chr.
		VROEG	12 voor Chr.
	IJZERTIJD	LAAT	250
		MIDDEN	500
		VROEG	(800)-775
Prehistorie	BRONSTIJD	LAAT	(1100-)1050
		MIDDEN	1800
		VROEG	2000
	NEOLITHICUM	LAAT	2850
		MIDDEN	4200
		VROEG	5300-4900
	MESOLITHICUM	LAAT	6500
		MIDDEN	7500
		VROEG	9200-8800
	PALEOLITHICUM	LAAT	35.000 BP
		MIDDEN	300.000 BP
		VROEG	

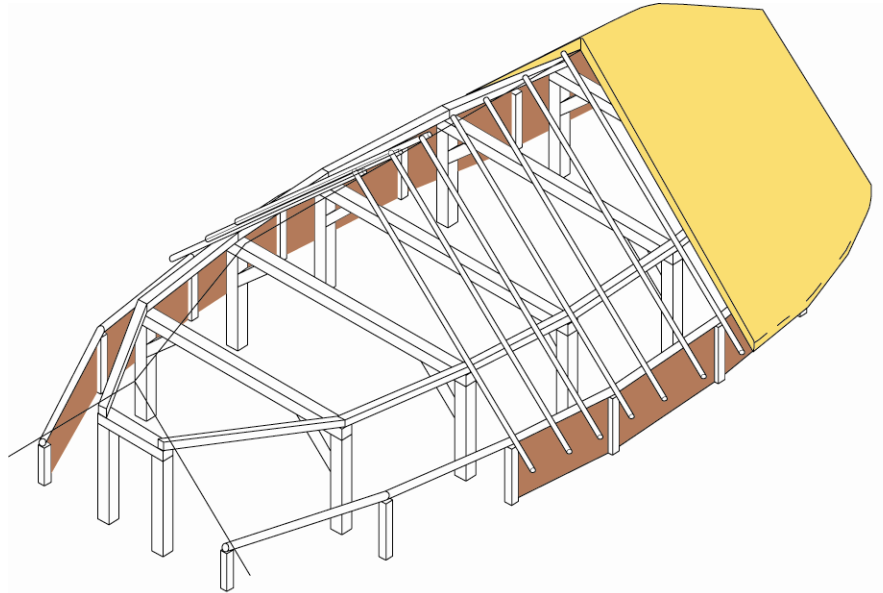

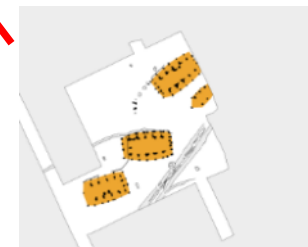
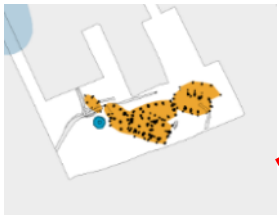
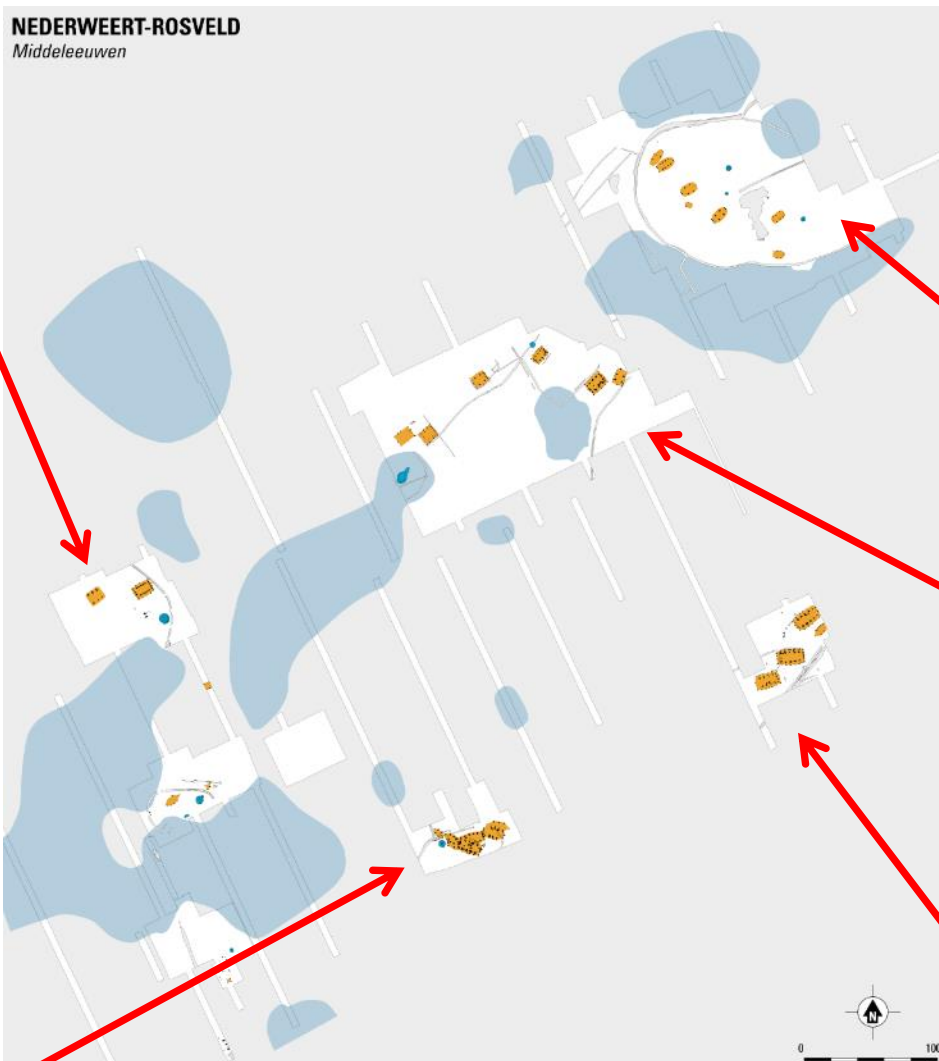
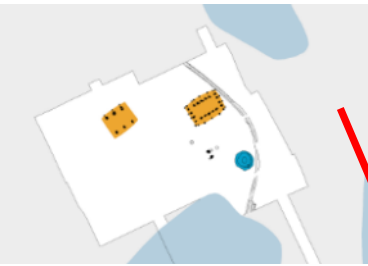
Vroege Middeleeuwen: bijna prehistorisch beeld van 'zwervende erven'

Volle Middeleeuwen,
'bootvormige' gebouwen

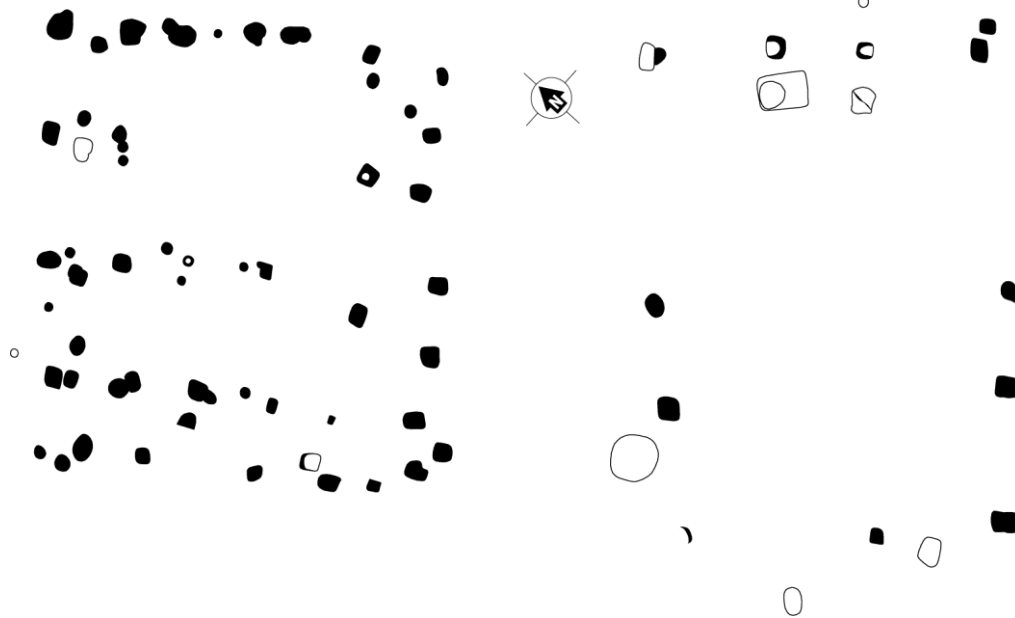
NEDERWEERT-ROSVELD
Middeleeuwen

Nederweert-Rosveld, verschillende
nederzettingsvormen
-chronologie
-invloed grondeigenaren?

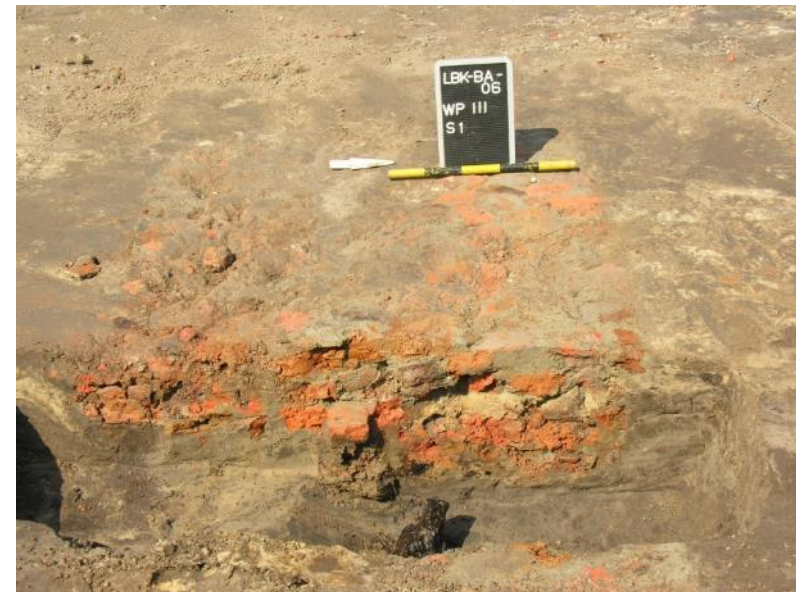
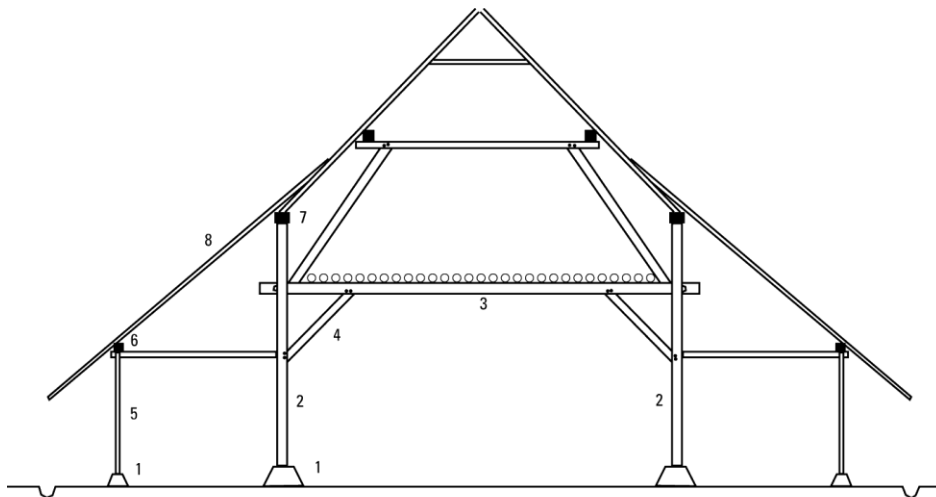
Nederweert 102

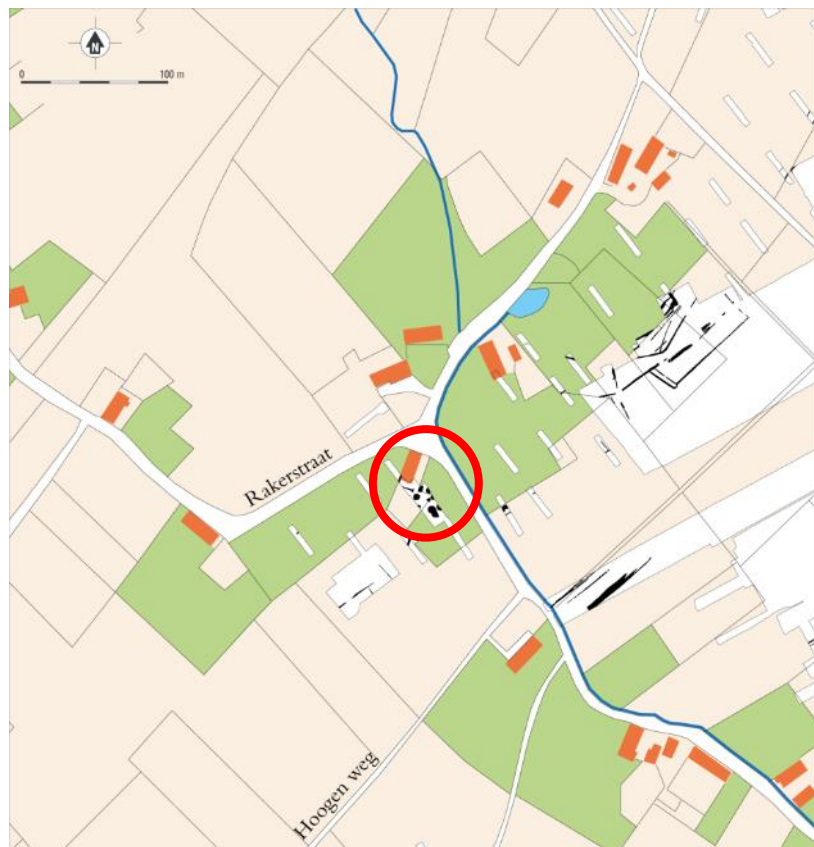
Nederweert 114

13de eeuw
ingraven gebintstijlen stopt
fundering op poeren,

geen sporen meer van huizen

boerderijen 14de eeuw en later
'onder' 19de/20ste-eeuwse erven
(Weert-Raak)

EINDE

